

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Socialvårdsbyrån, S2

Beslutande
Minister
Annette Holmberg-Jansson

Föredragande
Specialsakkunnig
Fredrik Rönnlund

Justerat
Omedelbart

Nr 60

Begäran om utlåtande 24.3.2021 över utkast till
regeringens proposition till riksdagen med förslag till
föräldraskapslag.

ÅLR 2021/2512

80 S2

Beslut

Landskapsregeringen beslöt att lämna följande utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till föräldraskapslag.

Landskapsregeringen betonar inledningsvis att det är av yttersta vikt att ta hänsyn till Ålands särställning, särskilt vid framtagande av ny lagstiftning som utgör rikets eller delad lagstiftningsbehörighet och som rör Åland. Landskapsregeringen begärdes inte om ett utlåtande i samband med beredningen av gällande faderskapslag (FFS 11/2015), varför de bestämmelser i den föreslagna föräldraskapslagen som motsvarar bestämmelser i faderskapslagen inte tidigare varit föremål för behandling av landskapsregeringen. Inte heller moderskapslagen (FFS 253/2018) har varit föremål för ett utlåtande av landskapsregeringen. Landskapsregeringen motsätter sig inte syftet med den föreslagna sammanslagningen av moderskapslagen och faderskapslagen.

Ämbetspråket vid landskapsregeringen är svenska, enligt 36 § självstyrelselagen (ÅFS 1991:71) för Åland, liksom skriftväxlingsspråket mellan landskapets och statens myndigheter är svenska, enligt lagens 38 §. Landskapsregeringen konstaterar att det i den svenska version av utkastet ingått förslag på lagtexter och en sammanfattning av de huvudsakliga förslagen. Nulägesbeskrivning och bedömning, en bedömning av förslagets konsekvenser, detaljmotiveringar, kapitel om målsättningar och alternativ med flera kapitel, saknas i sin helhet i det svenska utkastet. Avsaknaden av propositionen i sin helhet på svenska medför att landskapsregeringen svårligen kan bilda sig en heltäckande uppfattning och ge alla för Åland eventuella relevanta synpunkter. Landskapsregeringens synpunkter omfattar följaktligen endast förslaget till den del det översatts till svenska. Sammantaget anser landskapsregeringen till denna del att riket inte uppfyller de skyldigheter som följer av 38 § i självstyrelselagen.

Enligt självstyrelselagens 27 § 1 mom. 7 punkten har riket lagstiftningsbehörighet ifråga om äktenskap och familjeförhållanden, barns rättsliga ställning samt adoption. Enligt självstyrelselagens 18 § 1 mom. 12 punkt utgör hälso- och sjukvård, landskapets lagstiftningsbehörighet, med de undantag som stadgas i 27 § 24, 29 och 30 punkten. Enligt självstyrelselagens 18 § 1 mom. 13 punkt utgör socialvård, landskapets behörighet. Landskapslagstiftningen fastställer att den offentliga hälso- och sjukvården i landskapet ordnas av landskapsmyndigheten Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) medan socialvården ordnas av Ålands kommuner. Till den del det rör socialvårdens uppgifter i samband med utredande och fastställande av faderskap, handhas dessa av kommunalförbundet Kommunernas socialtjänst k.f. (KST). Faderskapslagen har tolkats, så att Ålands hälso- och sjukvård handhar de uppgifter som i riket ankommer på kommunernas rådgivningsbyråer för mödravård enligt ifrågavarande lag och som rör erkännande av faderskap före barnets födelse. Moderskapslagen (FFS 253/2018) kan tolkas på motsvarande sätt.

I utkastet till proposition (sammandraget) omnämns att det ska inrättas ett elektroniskt anmälningssystem för förhandserkännande av föräldraskap, med det primära syftet att göra dokumenttrafiken mellan rådgivningsbyråerna för mödravård och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata smidigare. Landskapsregeringen noterar inte att detta regleras i de föreslagna lagtexterna: Av lagförslagens 68 § 2 mom. att döma är det fortsättningsvis blankettformulär fastställda av Institutet för hälsa och välfärd som ska nyttjas i erkännandeprocessen och enligt förslagens 25 § 1 mom. ska en handling över erkännande och över godkännande av erkännande fortsättningsvis upprättas. Enligt 30 § i förslaget, ska Statens ämbetsverk handha de uppgifter på Åland som ankommer på Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata i övriga Finland. Det elektroniska anmälningssystemets förhållande till den föreslagna lagstiftningen liksom hur systemet ska tillämpas av berörda myndigheter på Åland förblir sammantaget oklart. En förutsättning för att införa ett elektroniskt anmälningssystem är att det i sin helhet görs tillgängligt på svenska. Enligt självstyrelselagens 36 § 1 mom. är Åland enspråkigt svenskt, liksom ämbetspråket i stats-, landskaps- och kommunalförvaltningen på Åland är svenska. Landskapsregeringen förutsätter vidare att tillräcklig information och utbildning om den föreslagna lagstiftningen tillhandahålls på svenska för Ålands hälso- och sjukvård såväl som för kommunernas socialvård.
